

DOI 10.31558/2519-2949.2024.2.12

УДК 314.1

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7705-6545>*Лавриненко Г. А., Київський столичний університет імені Бориса Грінченка*ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5769-7345>*Примуш М. В., Донецький національний університет імені Василя Стуса*

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ВПО ЯК ЗАПОБІЖНИК ВІД МІГРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ ЗА КОРДОН

Проблема, котра аналізується у даній статті, пов'язана із сучасними викликами, що повстали перед Україною у 2014, а особливо у 2022 роках та потребують нагального вирішення з метою мінімізації негативних наслідків для збереження і подальшого функціонування української держави. Вказано, що вимушена міграція українського населення спричинена воєнними діями на території держави, а також окупацією та анексією окремих територій. Вона здійснює додаткове навантаження на державу, пов'язане із вирішенням ряду проблем та протиріч соціокультурного та політико-економічного характеру. Зазначено, що результатом вимушеної міграції стає поява окремої категорії громадян – внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Акцентується увага, що саме ВПО є потенційними мігрантами до інших держав у випадку погіршення безпекової та соціально-економічної ситуації в Україні. Наголошено на необхідності максимізації зусиль з боку держави в питаннях інтеграції ВПО до нових громад, а також соціально-економічної підтримки переселенців. На прикладі Київської та Вінницької областей авторами розглянуто можливості, котрі пропонуються даними громадами з метою успішної інтеграції ВПО. Виявлено, що в обох областях створено Координаційні ради з питань внутрішньо переміщених осіб, що націлені на сприяння забезпеченню та захисту прав ВПО. Органами місцевої влади розроблено програмні документи, інструкції та дорожні карти для пришвидшення адаптації ВПО. Авторами дослідження також наведено перелік локальних програм з підтримки та захисту прав ВПО. Зазначено, що ключовим недоліком інтеграційних ініціатив на місцевому рівні є брак коштів в місцевих бюджетах для мотивації ВПО залишатися в Україні. Авторами запропоновано універсальний механізм вирішення даної проблеми, що полягає в консолідації зусиль держави в питаннях підтримки населення, розгляді можливостей зміни системи збору податків, посиленні децентралізації. Визначено, що у випадку ігнорування державою даної проблеми слід очікувати подальше скорочення населення за рахунок виїзду за кордон громадян з числа ВПО, що посилить демографічну кризу в державі.

Ключові слова: міграція, вимушена міграція, ВПО, трансформація, державна підтримка, інтеграція, універсалізм, демографічна криза

Постановка проблеми у загальному вигляді. Набуття Україною у 1991 році незалежності пов'язано не тільки з початком нової віхи розвитку держави, але й з необхідністю вирішення ряду викликів, котрі носили політичний, економічний, соціальний та культурний характер. Найбільш гострим на цьому ґрунті повстало питання щодо демографічної ситуації у незалежній молодій державі, котре з роками тільки масштабувалося через низку соціально-економічних обставин та протиріч, а від початку агресії Російської Федерації ще й з причин безпекових загроз. Особливо потужний відтік населення спостерігався після повномасштабного вторгнення РФ, що активізувало дискусії про боротьбу з демографічною кризою. Однак поряд із питанням повернення людей з-за кордону, на порядку денному також досить гостро стоїть питання збереження наявної кількості населення в межах держави. Оскільки втративши житло та роботу, опинившись в скрутному становищі та постійній небезпеці, люди все частіше замислюються про потенційну міграцію до інших країн. Враховуючи нестабільну безпекову та соціально-економічну ситуацію в Україні, демографічний чинник повинен стати прерогативним у контексті формування загальнонаціональної

стратегії розвитку держави, особливо у повоєнний період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міграцію як структурний елемент глобальної соціальної трансформації розглядали у своїх роботах С. Каслс, М. Міллер, Е. Равенштейн. Проблемам міграції в українському науковому середовищі присвячені дослідження Б. Євтуха, Т. Гнатюк, О. Малиновської, М. Шульги. Наукові розвідки з питань внутрішньо переміщених осіб простежуються у роботах таких науковців, як: П. Орхард, С. Хайнс, О. Балакірева, М. Кобець, М. Ніколайчук, Ю. Римаренко, Л. Хижняк.

Мета дослідження – проаналізувати рівень державної підтримки внутрішньо переміщених осіб на прикладі громад Київської та Вінницької областей та його вплив на потенційні міграційні процеси.

Виклад основного матеріалу. Трансформаційні процеси в Україні, активно впроваджені із набуттям незалежності та безперервно відтворювані до сьогодні, в останні роки зіткнулися зі складним соціально-політичним та соціокультурним феноменом – міграцією населення, а особливо таким її типом, як внутрішня міграція, під якою розуміється переміщення населення держави в межах її кордонів. Даний тип міграції не впливає на кількісний склад населення держави в цілому, проте змінює його якісні показники в окремих регіонах. Таким чином відбуваються зміни у статеві-віковій та професійно-освітній структурі населення в межах певних регіонів, що впливає на загальнодержавні процеси депопуляції селищ, урбанізації та індустріалізації окремих регіонів.

На відміну від інших сучасних суспільств, де внутрішня міграція розглядається як різновид територіальної мобільності населення, в Україні спостерігається вимушена міграція, оскільки громадяни втягнуті у даний процес не добровільно, а через загрозу життю, воєнні дії, знищення робочих місць, окупацію та анексію територій. За даними Міжнародної організації міграції, вимушена міграція – це загальний термін, який використовується для характеристики міграційних процесів, у яких є елемент примусу, такий як загроза життю та існуванню внаслідок природних або людських факторів (наприклад, переміщення біженців або переміщених осіб, а також переміщення людей через природні чи екологічні катастрофи, хімічні або атомні аварії, голод тощо) [1].

Вимушена міграція накладає на державу додаткове навантаження, пов'язане із вирішенням ряду проблем та протиріч соціокультурного та політико-економічного характеру. Крім того, саме результатом вимушеної міграції стає поява окремої категорії громадян – внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

За визначенням М. Ніколайчука, ВПО – це специфічна цільова група реалізації міграційної політики, якій притаманні різноманітні ознаки, детерміновані особливими потребами, особистісними характеристиками та впливами зовнішнього середовища [2, с. 109].

Енциклопедичне визначення ВПО пропонується наступне – це людина, яка вимушено переміщується з місця постійного проживання всередині своєї країни внаслідок збройного конфлікту, внутрішнього безладдя, систематичного порушення прав людини, а також внаслідок природних катаклізмів [3, с. 95].

Що ж стосується законодавчого визначення, то в статті 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» зазначається, що внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру. [4].

Протягом перших трьох років від початку збройної агресії Росії проти України, за даними Мінсоцполітики, налічувалося майже 1,7 мільйонів ВПО. [5]. Після повномасштабного вторгнення кількість переселенців в Україні досягла 4,9 мільйонів осіб, з них 2,5 мільйони не можуть повернутися додому, оскільки їх житло або зруйноване, або знаходиться у зоні активних бойових дій, або на тимчасово окупованій території [6]. Отже ці люди є потенційними мігрантами, і у випадку погіршення ситуації в середині України (мова йде не тільки щодо загострення безпекової ситуації, але й поглиблення економічної кризи та соціокультурних протиріч у суспільстві) вони потенційно можуть виїхати за кордон «у пошуках кращого життя».

За даними Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи після 24 лютого 2022 року з України вже виїхало понад 6 мільйонів українців [7]. І хоча на державному рівні переважно поширені дискусії щодо розробки державної політики повернення з-за кордону

вимушених мігрантів, яка повинна ґрунтуватися на стимулюючих заходах в контексті подолання очікуваного дефіциту робочої сили, варто також проводити системну політику по збереженню в країні потенційних мігрантів з числа ВПО, котрі через нестабільність власного становища та відсутність бачення картини майбутнього можуть попросити тимчасовий захист в інших державах. З метою запобігання даної тенденції необхідно максимізувати зусилля в питаннях інтеграції ВПО до нових громад, частиною яких вони вимушено стали, а також соціально-економічної підтримки переселенців.

За даними Міністерства соціальної політики, робота з інтеграції ВПО до громад, які їх приймають, ведеться одночасно на декількох рівнях. Міністерство реінтеграції тимчасово окупованих територій відповідає за політику щодо ВПО. Міністерство соціальної політики відповідає за фінансову підтримку ВПО. Допомога з орендою житла для ВПО реалізується в межах програм міністерств з питань соціальної політики, реінтеграції, інфраструктури, економіки та за підтримки міжнародних партнерів. Підтримку у працевлаштуванні ВПО здійснюють Міністерство економіки разом з Державним центром зайнятості. А за допомогу переселенцям, які потребують догляду та підтримки, відповідальні Міністерство соціальної політики та місцеві громади [8].

Оскільки ще досі відсутня чітка методологія оцінки інтеграції людини до громади, доречно розглянути ті можливості, котрі пропонують окремі громади, за підтримки міністерств, за для успішної інтеграції ВПО. Пропонується це зробити на прикладі двох областей – Київської та Вінницької, котрі вже прийняли дві хвилі внутрішніх мігрантів та й далі продовжують приймати громадян України, що переселяються в межах держави.

У кожній області створено Координаційні ради з питань внутрішньо переміщених осіб, що націлені на сприяння забезпеченню та захисту прав ВПО, що проживають на території певної громади. До завдань Координаційних рад також входить залучення ВПО до співпраці з представниками органів місцевої ради та самоврядування, громадських організацій, міжнародних та наукових організацій та установ, ЗМІ за для ефективної інтеграції у територіальну громаду, а також до вирішення проблемних питань у сфері забезпечення та захисту прав ВПО. [9; 10].

Органами місцевої влади у Київській області та місті Києві зокрема розроблено інструкцію для ВПО про права, допомогу та соціальний захист, котра розміщена на офіційному порталі Києва [11]. Внутрішньо переміщені особи можуть знайти там корисну інформацію з питань різних видів допомоги від держави та способів їх отримання; прав на медичну допомогу, освіту, працевлаштування; можливостей отримання тимчасового житла; соціального захисту дітей, що постраждали від війни; реєстрації шлюбів, новонароджених тощо.

У Вінницькій області представниками департаменту соціальної політики розроблено Дорожню карту для внутрішньо переміщених осіб, евакуйованих з територій України, де відбуваються бойові дії, а також Вітальний довідник для ВПО, в якому зібрана інформація щодо умов реєстрації, отримання допомоги на проживання, можливостей працевлаштування та ведення підприємницької діяльності, прав на отримання медичної допомоги та освіти, а також правової та соціальної допомоги [12].

У програмних документах та стратегіях з питань інтеграції ВПО у вказаних областях універсальним моментом є наявність інформації про необхідність залучення молоді ВПО до суспільного життя, поширення культурних звичаїв та традицій, прийняття політики інтеграції, а також щодо потреби у поверненні громадян до України та надання максимальних можливостей для їх інтеграції в оновлених громадах.

Окрім загальнодержавних та міжнародних програм по допомозі ВПО на Вінниччині функціонує Центр надання благодійної допомоги, де можна отримати продуктові набори, Гуманітарний центр речей, що приймає запити по дорослому та дитячому одягу, взуттю, іграшкам, Гуманітарно-інформаційний хаб "Я – Маріуполь", де ВПО з Маріуполя можуть отримати безкоштовну допомогу з відновлення документів та пошуку зниклих, юридичну та психологічну консультацію та гуманітарну допомогу [13].

Переміщені особи до громади міста Києва та області можуть розраховувати на забезпечення продуктовою та речовою допомогою. Також створені гуманітарні штаби, хаби та центри підтримки для ВПО з окремих регіонів (наприклад «Культурний хаб «Донеччина», Центр підтримки бахмутян «#Я ПОВЕРНУСЬ_БАХМУТ», Хаб «ЯМаріуполь» та побутовий центр «ЯМаріуполь.Турбота», Гуманітарний Центр «Мій Часів Яр» тощо), які окрім речової та продуктової допомоги також надають послуги психологічної підтримки, консультації юристів, освітні послуги [14]. Крім того у Києві всі

види соціальних допомог, що передбачені міською програмою «Турбота. Назустріч киянам», доступні і внутрішньо переміщеним особам, які зареєстровані в органах соціального захисту [15].

Слід зазначити, що в громадах Київської та Вінницької областей систематично поширюються заклики до міжнародних інвесторів та компаній, які виїхали з Російської Федерації, по налагоджуванню бізнесу в регіонах [16]. Дані ініціативи є достатньо оптимістичними, оскільки воєнні дії на території України й досі тривають. Проте формування стратегії повоєнної розбудови України є пріоритетним напрямком політики як загальнодержавного, так і місцевого значення.

Що стосується переліку місць для розміщення переселенців, то дане питання навряд чи можна назвати врегульованим, адже наявна інформація лише за 2022 рік [17]. Хоча потік ВПО не зупиняється, оскільки воєнні дії по лінії фронту продовжуються, та люди в пошуках безпеки готові залишати власне житло та змінювати місце проживання.

Ключовим недоліком інтеграційних ініціатив на місцевому рівні є брак коштів в місцевих бюджетах для покриття потреб переселенців. Допомога здійснюється здебільшого тільки на рівні міністерств, що не стимулює громадян прагнути наповнювати за допомогою податків саме місцеві бюджети. А за умов, що за кордоном допомога від деяких держав громадянам, що отримали тимчасовий захист, в рази вища, то і потенційна подальша міграція ВПО за кордон є достатньо ймовірною [18]. Даний факт визиває занепокоєння у низки експертів. Оскільки у разі негативного для України сценарію завершення війни до Європи може виїхати ще щонайменше 10 мільйонів українців [19]. У зв'язку з чим універсальним механізмом вирішення даної проблеми повинна стати консолідація зусиль держави в питаннях підтримки населення, особливо найбільш потребуючих верств, розгляд можливостей зміни системи збору податків, посилення децентралізації, щоб місцева влада отримала більше можливостей для мотивації ВПО залишатися в країні та працювати на благо не тільки держави, але й громади, в котру вони переселилася.

Висновки. Загалом, від початку агресії Російської Федерації, а особливо після повномасштабного вторгнення органи державної влади в Україні почали розбудовувати загальнонаціональну політику по підтримці та інтеграції внутрішньо переміщених осіб. Акцент робився перш за все на соціально незахищені верстви населення, яким пропонувалася фінансова допомога на житлові послуги та соціальні нужди, а також ряд пільг та допомога з інтеграцією до культурних осередків та громадських об'єднань. Після 24 лютого 2022 року кількість ВПО збільшилася в рази. Потребуючі прихисток, матеріальну та гуманітарну допомогу розповсюдилися по всій країні, а особливо в центральних та західних регіонах і місті Києві. Відповідальність за інтеграцію ВПО в громадах розподілилася між профільними міністерствами та місцевою владою.

В результаті проведеного аналізу громад Київщини та Вінниччини можна зробити висновок, що на місцях активізувалася робота по інтеграції ВПО до соціально-економічного середовища регіонів. Активно розвивається співпраця з громадськими об'єднаннями, міжнародними та науковими організаціями та культурними осередками в регіонах. Ключовим недоліком визнається недостатня фінансова допомога ВПО, котра не стимулює громадян, що виїхали або втратили житло, залишатися в Україні. У випадку відсутності з боку держави ініціатив по врегулюванню даного питання або пошуку альтернативних шляхів його вирішення, населення України може й далі скоротитися за рахунок виїзду за кордон громадян з числа ВПО.

Бібліографічний список:

1. Перрушу Р. Глосарій міграційних термінів. URL: http://web.archive.org/web/20070928193631/http://www.iom.org.ua/docs/im98_1.pdf (дата звернення: 16.02.2024).
2. Nikolajchuk M. The constituent elements of the mechanism of regulation of migration processes of the rural population. *Rehional'na ekonomika*. 2005. Vol. 3. № 37. P. 105–112.
3. Міграційні процеси в сучасному світі: світовий, регіональний та національний вимір. Понятійний апарат, концептуальні підходи, теорія і практика : енциклопедія; за ред. Ю. І. Римаренка. Київ: Довіра, 1998. 184 с.
4. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовтня 2014 р. № 1706-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1706-18> (дата звернення: 17.02.2024).
5. Мінсоцполітики: Обліковано 1 648 852 переселенці. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=249675546 (дата звернення: 12.02.2024).
6. Внутрішньо переміщені особи. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html> (дата звернення: 12.02.2024).
7. Демографічний лікнеп: 10 тез щодо України від Елли Лібанової. URL: <https://huxley.media/uk/demografichnij-likbez-10-tez-shhodo-ukraini-vid-elli-libanovoi/> (дата звернення: 22.02.2024).

8. Законодавчо статус ВПО дається довічно і це є недоліком – заступниця міністра соцполітики Марчак. ZN.UA. URL: <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/zakonodavcho-status-vpo-dajetsja-dovichno-i-tse-je-nedolikom-zastupnitsja-ministra-sotspolitiki-marchak.html> (дата звернення: 22.02.2024).

9. У Вінниці створили Координаційну раду з питань внутрішньо переміщених осіб. URL: <https://www.vmr.gov.ua/u-vinnytsi-stvoryly-koordinatsiinu-radu-z-pytan-vnutrishno-peremishche-nykh-osib> (дата звернення: 02.02.2024).

10. Про створення Координаційної ради з питань внутрішньо переміщених осіб у місті Києві: рішення Київської міської ради від 16 грудня 2021. URL: <https://kmr.gov.ua/sites/default/files/4012-4053.pdf> (дата звернення: 29.01.2024).

11. Інструкції для ВПО: про права, допомогу та соціальний захист. URL: https://kyivcity.gov.ua/pilhy_dovidky_ta_sotsialnyi_zakhyst/vnutrishno_peremishchenykh_hromadianam_ukrainy/instruktsi_dlya_vpo_pro_prava_dopomogu_ta_sotsialnyi_zakhyst/ (дата звернення: 29.01.2024).

12. Вітальний довідник для ВПО. URL: <https://drive.google.com/file/d/1JiWd29DAhd660BlqGRh67f8wB0Eh09V8/view> (дата звернення: 30.01.2024).

13. Переселенцям. URL: <https://www.vmr.gov.ua/bizhentsiam> (дата звернення: 29.01.2024).

14. Допомога для ВПО у Києві: як і де її отримати. URL: <https://www.kashtan.news/dopomoha-dlia-vpo-u-kyievi-iak-i-de-ii-otrymaty/> (дата звернення: 09.02.2024).

15. Яка допомога соціально незахищеним киянам передбачена програмою «Турбота. Назустріч киянам». URL: https://kyivcity.gov.ua/pilhy_dovidky_ta_sotsialnyi_zakhyst/pidtrimka_yakikh_kategoriy_peredbachena_programoyu_turbota_nazustrich_kiyanam/ (дата звернення: 07.02.2024).

16. For International Business. URL: <https://www.vmr.gov.ua/en/for-international-business#2> (дата звернення: 15.02.2024).

17. Актуальний перелік місць для розміщення переселенців станом на 18 квітня. URL: <https://www.vmr.gov.ua/aktualnyi-perelik-mists-dlia-rozmishchennia-pereselentsiv-stanom-na-18-kvitnia> (дата звернення: 15.02.2024).

18. Lavrynenko H., Donaj Ł. Unification of Ukrainian society in a postwar period as a preventive mechanism to avert the crisis of state. *Przegląd Strategiczny*, 2023, Issue 16. pp.321-331. <https://doi.org/10.14746/ps.2023.1.23>

19. В ЄС бояться нової хвилі українських біженців. Кажуть про щонайменше 10 мільйонів утікачів. *Експрес*. 27 лютого 2024. URL: <https://expres.online/spetstema-2/v-es-boyatsya-novoi-khvili-ukrainskikh-bizhentsiv-kazhut-pro-shchonaymenshe-10-milyoniv-utikachiv> (дата звернення: 27.02.2024).

References:

1. Perrushu R. Hlosarii mihratsiinykh terminiv (Glossary of migration terms).

URL: http://web.archive.org/web/20070928%20193631/http://www.iom.org.ua/docs/im98_1.pdf (Access date: 16.02.2024).

2. Nikolajchuk M. (2005). The constituent elements of the mechanism of regulation of migration processes of the rural population. *Rehional'na ekonomika*. Vol. 3. № 37. P. 105–112.

3. Migrantsiini protsesy v suchasnomu sviti: svitovyi, rehionalnyi ta natsionalnyi vymir. (1998). Poniatiyni aparat, kontseptualni pidkhody, teoriia i praktyka (Migration processes in the modern world: global, regional and national dimensions. Conceptual framework, conceptual approaches, theory and practice) : entsyklopediia / za red. Yu. I. Rymarenka. Kyiv:Dovira, 184 s.

4. Pro zabezpechennia prav i svobod vnutrishno peremishchenykh osib : Zakon Ukrainy vid 20 zhovtnia 2014 r. № 1706-VII (On ensuring the rights and freedoms of internally displaced persons : Law of Ukraine of 20 October 2014 No. 1706-VII). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1706-18> (Access date: 17.02.2024).

5. Minsotspolityky: Oblikovano 1 648 852 pereselentsi (Ministry of Social Policy: 1,648,852 IDPs have been registered). URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=249675546 (Access date: 12.02.2024).

6. Vnutrishno peremishcheni osoby (Internally displaced persons). URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html> (Access date: 12.02.2024).

7. Demografichniy liknep: 10 tez shchodo Ukrainy vid Elly Libanovoi (Demographic education: 10 theses on Ukraine by Ella Libanova). URL: <https://huxley.media/uk/demografichniy-likbez-10-tez-shchodo-ukraini-vid-elli-libanovoi/> (Access date: 22.02.2024).

8. Zakonodavcho status VPO daietsia doovichno i tse ye nedolikom – zastupnytsia ministra sotspolityky Marchak (By law, IDP status is granted for life, and this is a disadvantage, says Deputy Minister of Social Policy Marchak). ZN.UA. URL: <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/zakonodavcho-status-vpo-dajetsja-dovichno-i-tse-je-nedolikom-zastupnitsja-ministra-sotspolitiki-marchak.html> (Access date: 22.02.2024).

9. U Vinnytsi stvoryly Koordynatsiinu radu z pytan vnutrishno peremishchenykh osib (Coordination Council for Internally Displaced Persons established in Vinnytsia). URL: <https://www.vmr.gov.ua/u-vinnytsi-stvoryly-koordinatsiinu-radu-z-pytan-vnutrishno-peremishchenykh-osib> (Access date: 02.02.2024).

10. Pro stvorennia Koordynatsiinoi rady z pytan vnutrishno peremishchenykh osib u misti Kyievi: rishennia Kyivskoi miskoi rady vid 16 hrudnia 2021 (On the Establishment of the Coordination Council for Internally Displaced

Persons in Kyiv: decision of the Kyiv City Council of 16 December 2021).

URL: <https://kmr.gov.ua/sites/default/files/4012-4053.pdf> (Access date: 29.01.2024).

11. Instruksii dlia VPO: pro prava, dopomohu ta sotsialnyi zakhyst (Instructions for IDPs: on rights, assistance and social protection). URL: https://kyivcity.gov.ua/pilhy_dovidky_ta_sotsialnyi_zakhyst/vnutrishno_peremishchenykh_hromadianam_ukrainy/instruktsi_dlya_vpo_pro_prava_dopomogu_ta_sotsialnyi_zakhyst/ (Access date: 29.01.2024).

12. Vitalnyi dovidnyk dlia VPO (Welcome guide for IDPs).

URL: <https://drive.google.com/file/d/1JiWd29DAhd660BlqGRh67f8wB0EHO9V8/view> (Access date: 30.01.2024).

13. Pereselentsiam (For IDPs). URL: <https://www.vmr.gov.ua/bizhentsiam> (Access date: 29.01.2024).

14. Dopomoha dlia VPO u Kyievi: yak i de yii otrymaty (Aid for IDPs in Kyiv: how and where to get it).

URL: <https://www.kashtan.news/dopomoha-dlia-vpo-u-kyievi-iak-i-de-ii-otrymaty/> (Access date: 09.02.2024).

15. Yaka dopomoha sotsialno nezakhyshchenym kyianam peredbachena prohramoiu «Turbota. Nazustrich kyianam» (What kind of assistance to socially vulnerable Kyiv residents is provided by the programme "Care. Towards the people of Kyiv" programme.). URL: https://kyivcity.gov.ua/pilhy_dovidky_ta_sotsialnyi_zakhyst/pidtrimka_yakikh_kategoriy_peredbachena_programoyu_turbota_nazustrich_kyianam/ (Access date: 07.02.2024).

16. For International Business. URL: <https://www.vmr.gov.ua/en/for-international-business#2>

(Access date: 15.02.2024).

17. Aktualnyi perelik mistiv dlia rozmishchennia pereselentsiv stanom na 18 kvitnia (Current list of places to accommodate IDPs as of 18 April). URL: <https://www.vmr.gov.ua/aktualnyi-perelik-mistiv-dlia-rozmishchennia-pereselentsiv-standom-na-18-kvitnia> (Access date: 15.02.2024).

18. Lavrynenko H., Donaj Ł. (2023). Unification of Ukrainian society in a postwar period as a preventive mechanism to avert the crisis of state. *Przełąd Strategiczny*, Issue 16. pp.321-331. <https://doi.org/10.14746/ps.2023.1.23>

19. V YeS boiatsia novoi khvyli ukrainskykh bizhentsiv. Kazhut pro shchonaimenshe 10 milioniv utikachiv. *Ekspres*. 27 liutoho 2024 (The EU fears a new wave of Ukrainian refugees. They talk about at least 10 million fugitives. *Express*. 27 February 2024). URL: <https://expres.online/spetstema-2/v-es-boyatsya-novoi-khvili-ukrainskikh-bizhentsiv-kazhut-pro-shchonaymenshe-10-milyoniv-utikachiv> (Access date: 27.02.2024).

Lavrynenko H., Prymush M. State support for IDPs as a safeguard against migration of ukrainians abroad

The problem analysed in this article is related to the current challenges faced by Ukraine in 2014, and especially in 2022, which require urgent resolution in order to minimise the negative consequences for the preservation and further functioning of the Ukrainian State. The authors point out that the forced migration of the Ukrainian population is caused by hostilities on the territory of the State, as well as by the occupation and annexation of certain territories. It puts an additional burden on the State, associated with solving a number of problems and contradictions of a socio-cultural, political and economic nature. It is noted that forced migration results in the emergence of a separate category of citizens – internally displaced persons (IDPs). It is emphasised that IDPs are potential migrants to other states in the event of a deterioration in the security and socio-economic situation in Ukraine. The authors emphasise the need to maximise the state's efforts to integrate IDPs into new communities, as well as to provide socio-economic support to IDPs. On the example of Kyiv and Vinnytsia regions, the authors examine the opportunities offered by these communities for the successful integration of IDPs. It is found that in both regions, Coordination Councils for Internally Displaced Persons have been established to promote and protect the rights of IDPs. Local authorities have developed programme documents, instructions and roadmaps to accelerate the adaptation of IDPs. The authors of the study also provide a list of local programmes to support and protect the rights of IDPs. It is noted that the key drawback of integration initiatives at the local level is the lack of funds in local budgets to motivate IDPs to stay in Ukraine. The authors propose a universal mechanism for solving this problem, which consists in consolidating the State's efforts to support the population, considering the possibility of changing the tax collection system, and strengthening decentralisation. It is determined that if the State ignores this problem, it should be expected that the population will further decline due to the departure of IDPs abroad, which will exacerbate the demographic crisis in the State.

Keywords: migration, forced migration, IDPs, transformation, state support, integration, universalism, demographic crisis